

CONSIDERAȚII PRIVIND REPERCUSIUNILE CRIZEI RUSO-UCRAINENE ASUPRA SECURITĂȚII REPUBLICII MOLDOVA

CONSIDERATIONS ON THE IMPACT OF THE RUSSIAN- UKRAINE CRISIS ON THE SECURITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

*Mădălina BĂLAN,
masterandă,
Academia de Administrare Publică*

*Svetlana CEBOTARI,
doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat din Moldova*

SUMMARY

The crisis in Ukraine in early 2014 marked a turning point in the history of international relations. A number of specialists in the field of political science have sought to explain the reasons for the occurrence of such events in the 21st century and what implications they may have for the global security system, but especially for the regional one. This article analyzes the impact of the Russian-Ukrainian crisis on the security of the Republic of Moldova.

Keywords: *national security, repercussions, Russian-Ukrainian crisis, Republic of Moldova, Russian Federation, Ukraine.*

În ultimul timp, criza ruso-ucraineană, care a început în 2014 și care are o durată de mai bine de cinci ani, ca preocupări a politicii și diplomației internaționale, devine obiectul unei atenții sporite. Tot mai mulți cercetători, dar și factori de decizie din sfera politicii internaționale, își aruncă tot mai frecvent privirile asupra relațiilor dintre cele două state - Federația Rusă și Ucraina. Aceasta se întâmplă și din cauza că, atât Federația Rusă, cât și Ucraina au fost în ultimii ani, fiecare în parte, obiectul unui interes particular, cauzat de evenimente precum: acțiunile Federației Ruse în Estul Ucrainei, ocuparea de către Rusia a peninsulei Crimeea. Analiză impactului crizei ruso-ucrainene asupra securității regionale, în general, cât și asupra securității Republicii Moldova, în particular, de asemenea devine un subiect prezent în discursurile politicianilor și a cercetătorilor științifici. Pentru o mai bună comprehensiune a acestui fenomen este necesar de a scoate în relief unele aspecte pe care ar putea să le aibă impactul crizei ruso-ucrainene asupra securității Republicii Moldova. Criza politică din Ucraina începe în noiembrie 2013, în condițiile în care Cabinetul de Miniștri al Ucrainei a anunțat stoparea procesului de eurointegrare a statului, soldat cu răsturnarea acestuia la 22 februarie 2014. Criza ruso-ucraineană este consecința parafării Acordului de Asocierie a Ucrainei cu UE, care a avut un caracter problematic privind relațiile cu Federația Rusă [4, p. 167]. În perioada guvernării președintelui L. Kravciuk în politica externă a Ucrainei are loc orientarea vectorului versus Occident. De asemenea, venirea la conducerea statului a președintelui V. Iuscenko în 2004 a fortificat vectorul occidental al politicii externe a Ucrainei, iar relațiile ruso-ucrainene trec de la parteneriat la o confruntare.

O altă premiză care stă la baza declanșării crizei ruso-ucrainene este susținerea de către Ucraina a regimului Saakașvili în Georgia, împreună cu care a încercat să formeze în spațiul CSI „Comunitatea alegerii democratice” - sau un cordon pro-occidental în jurul Federației Ruse. De asemenea, apropierea Ucrainei de NATO, susținerea amplasării scutului antirachetă în Europa de Est au condiționat reacția negativă din partea Federației Ruse. Analizând evenimentele din Ucraina prin prisma intereselor geostrategice ale Federației Ruse și celor ale Occidentului, putem constata că Ucraina a devenit scena disputelor și confruntărilor acestor actori geopolitici. UE este intere-

sată să includă Ucraina în sfera sa de influență. Pentru Europa, Ucraina este nu doar un teritoriu imens cu o populație de 46 mln. locuitori, dar poate servi drept un scut în asigurarea securității statelor din vecinătate la frontiera sa. Statele care vor forma cordonul sanitar, potrivit intereselor UE, trebuie să devină susținătoare ale valorilor democratice și respectiv să devină piețe de desfacere pentru mărfurile europene. Deși liberalizarea piețelor ucrainesti este în favoarea politicii comerciale a UE, aceasta poate servi drept o lovitură pentru promovarea mărfurilor autohtone ucrainesti pe propriile piețe de desfacere.

Deși Acordul de Asociere cu UE este parafat, implementarea acestuia este de durată. Drept rezultat strategic a servit anexarea Crimeii la Federația Rusă, ceea ce fortifică spațiul rus în sfera religioasă, culturală și istorică, contribuind la fortificarea poziției Rusiei în bazinul Mării Negre. De asemenea, anexarea peninsulei Crimeea la Rusia semnifică formarea unei imagini a victoriei contemporane, realizată după 1945, cât și la demonstrarea că teritoriile ruse pot fi reîntoarse pe cale pașnică, la creșterea conștiinței naționale, iar confruntarea dintre Vest și Est continuă. Anexarea teritorială a Crimeii are și unele procese negative, care au modificat arhitectura spațiului est-european. Ruperea relațiilor comercial-economice cu Occidentul, distrugerea sistemului valutar, creșterea prețurilor și destabilizarea situației financiare a cetățenilor, au cauzat trecerea la noi standarde, schimbarea statutului unor obiecte. Astfel, pentru o mai bună comprehensiune a repercursiunilor crizei ruso-ucrainene asupra securității Republicii Moldova, apare necesitatea de a relieva factorii care ar putea condiționa amenințări și riscuri la adresa securității țării.

Un nou impuls politic „Novorossia” a fost dat de către președintele rus V.Putin, care în cadrul conferinței de presă din 17 aprilie 2014 a afirmat că Harikov, Donețk, Lugansk, Herson, Nikolaev și Odesa sunt zone care constituie „novorossia”, zone care din punct de vedere istoric nu au aparținut Ucrainei. Din afirmațiile președintelui Putin, „Novorossia” a fost inclusă în componența Ucrainei de către bolșevici ca rezultat al revoluției din 1917. În vara anului 2014 a fost formulată concepția confederației „Novorossia” care trebuia să includă 8 republici populare, create în baza regiunilor sudice și estice ale Ucrainei: Odesa, Herson, Nikolaev, Dnepropetrovsk, Zaporojie, Harikov, Donețk și Lugansk. De facto, ca rezultat al crizei ruso-ucrainene, practic au fost create doar republicile populare Lugansk și Donețk [11, p. 29-30].

Actualmente, în opinia unor specialiști, proiectul „Novorossia” poate fi considerat un subiect epuizat. Eșecul acestui proiect se datorează contramăsurilor luate de către Occident ca reacție la acțiunile Federației Ruse în Ucraina [10]. Astfel, conform opiniei lui M. Emerson, politolog britanic, specialist în problemele spațiului postsovietic, contramăsurile luate de către Occident împotriva Federației Ruse au fost un pas important în modificarea intențiilor strategice ale Rusiei în relațiile cu Ucraina [11]. Deși este considerat eșuat, nu este exclus că acest proiect să fie reactivat de către Federația Rusă. Astfel, pentru a determina care ar fi impactul unei eventuale reactivări a proiectului „Novorossia” asupra securității Republicii Moldova, apare necesitatea de a supune examinării condițiile și factorii care ar putea contribui la o eventuală extindere a acestuia. Pentru o mai bună comprehensiune a situației create în regiune, apare necesitatea de a examina factorii care ar duce la destabilizarea situației și care ar constitui amenințări la adresa securității regionale.

Un prim factor care ar putea să ducă la reactivarea proiectului „Novorossia” este prezența forțelor militare și a armamentului rus în zona Donbas. Conform datelor, în Donbas sunt prezenți militari a 45 unități a Federației Ruse implicate în evenimentele și acțiunile militare din zonă. Aici sunt incluse unitățile motorizate, unitățile de artilerie, de infanterie, unități ale forțelor antiaeriene (SAR), aparate de zbor fără pilot. În conflictul din Donbas, majoritatea forțelor Grupării Tactice Militare au fost formate ca rezultat al comansării forțelor militare a brigăzilor poziționate în regiunea sudică: 136, 18, 17, 8, 19, 205, 33, brigada 34 motorizată, brigada 291 de artilerie și, inclusiv, baza militară 7 [11, p. 68].

De asemenea, în zona Donbas sunt prezente 12 unități de militari, utilizați cu scopul de a reacționa operativ în situații critice și în cazul amenințării obiectelor strategice ca: Ilovaïsk, Debalițevo, aeroportul Donețk. În zona Donbas sunt prezente unitățile speciale a Comandamentului General de Cercetare. Au fost depistate 7 subdiviziuni ale Comandamentului General de Cercetare al Federației Ruse care activează cu scop diversionist și de cercetare. Aceste forțe ocupă clădirile administrative, atacând forțele ucrainene, care, fiind integrate sub acoperirea documentelor false, ocupă funcții înalte de răspundere - de la locțiitor de comandant până la comandanți inferiori și specialiști, care deservesc tehnica contemporană și înarmarea [7. p. 68].

În zonă mai sunt prezenți reprezentanții a 4 unități a forțelor maritime. Militarii brigăzii 61 infanterie marină și reprezentanții brigăzii 200 cu destinație specială a flotei maritime de nord care, în perioada 2014-2015 au fost activate în Lugansk. Din 2015, în zonă Donețk este prezentă

gruparea tactică 99 a flotei nord. Militarii brigăzii 810 infanterie marină a flotei Mării Negre dislocați în Crimeea au fost observați în 2016 pe direcția Mariupol.

Armata națională „Rosgvardia” este și ea prezentă în zonă. Astfel, au fost identificate 5 subunități – cu militari angajați în bază de contract cu experiență militară în Caucazul de Nord. În Donbas mai sunt prezente brigăzile operative cu destinație specială numărul 46 și 451, detașamentul 15 cu destinație specială „Veatici” [7, p. 69]. Pe lângă acest potențial militar, au mai fost descoperite în zona Donbas forțe militare ale apărării antirachetă și tehnică radio care fac parte din structura forțelor militar-cosmice ale Federației Ruse. În primăvara anului 2015 au fost prezente unități ale subdiviziunii 338 a Regimentului 4 al armatei, în competența căruia se află controlul spațiului aerian (Stații de radiolocație de tip „Kast” și „Nebo”). De asemenea, au fost fixate ZRPK „Panțiri”, ZRK „Buk” implicat în doborârea „Boingului cursei MH17”. În zonă vin militari din unitățile dislocate în Orientul Apropiat, în Arctica, Tadjikistan. De asemenea, în operațiunile militare din Donbas sunt atrași militarii prezenți în unitățile dislocate în teritoriile ocupate de către Federația Rusă - Abhazia, Crimeea, și chiar zona transnistreană a Republicii Moldova [7, p. 69-70].

O componentă a agresiunii Federației Ruse în Donbas este înarmarea militarilor cu armament și tehnică. Astfel, în baza observațiilor efectuate de către Agenția de Cercetare Inform Napalm, în zona de conflict a Ucrainei au fost identificate peste 40 de tipuri de tehnică militară a Federației Ruse. O bună parte din tehnică prezentă dislocată în perioada anilor 2004-2015 se referă la cele mai noi modele. De asemenea, în scopul mânăuirii acestei tehnici este nevoie de personal cu pregătire specială (lucru care demonstrează că în zona Donbas activează cadre militare ruse).

În zona estică a Ucrainei mai este prezentă și următoarea tehnică militară rusă: automobile blindate GAZ-233014 „Tigru”, GAZ-39371 „Vodnik”, KamAZ -43269 „Vistrel”, TAB 82 A, tancuri T-72 (model 1989), T-72BA (model 1999), T-72B3 (model 2011), T-90A (model 2006), T-72 C1, camioane model KamAZ-5350 „mustang”, „Ural 632301”, „Ural-43206”, RSZO 2B26, 9K58 „Smerci”, CHAP1 RL232-2M, ZRK9K330 „Tor”, 9K331 „Tor M-1” și 9K332 „Tor M-2”, ZRPK 96K6 „Panțiri-C1”. Sunt prezente stații radio R-166-0,5, R-441-OB „Liveni”, KȘM R-149BMR „Kușetka-B”, REB RB-341B „Leer-3”, REB R-378b „Borisoglebsk-2”, REB R-934UM, REB R-330 J „Jiteli”, REB „Torn”, REB „Rtuti BM”, RB-636AM2, „Svet-KU”, BLLA „Granat-1”, „Granat-2”, „Forpost”, „Orlan-10”, „Eleron-3SB”, „Zastava” [17, P.68-80]. În zona Donbas, în operațiunile militare a fost utilizată tehnică de model sovetic cum ar fi: tancuri T-64, T-72B, instalații de artilerie 2C1 „Gvozdika”, complexul antiaerian „Strela-10”, mașini de luptă ale infanteriei „BMP-1”, „BMP-2”, tractoare blindate multifuncționale „MT-LB”, obuziere calibrul 122 mm „D-30” și calibrul 152 mm „Msta-B”, tunuri antitanc MT-12 „Rapira” [7, p. 80-81].

Președintele ucrainean Volodimir Zelenski a acuzat Moscova că î-și sporește la granița cu autoproclamatele republici populare Donețk și Lugansk prezența trupelor în zonă sub acoperirea unor exerciții militare. Astfel, conform datelor ONU, conflictul din Donbas s-a soldat cu circa 14.000 de morți de la declanșarea sa în 2014.

Serviciul de informații militare al Ucrainei a tras un semnal de alarmă, denunțând că Rusia a început pregătiri cu scopul de a forța armata ucraineană să răspundă la „acțiuni ostile” pe linia de demarcare a forțelor în Donbas. Aceasta ar servi drept scuză pentru ca Rusia să-și sporească prezența militară în teritoriile separatiste din estul Ucrainei prin introducerea unor „unități regulate” cu pretinsul scop de a „proteja cetățeni ruși”, având în vedere că zeci de mii de ucraineni din Donbas au primit deja pașapoarte rusești. Acest scenariu a fost deja utilizat în 2008 în Osetia de Sud, când trupe georgiene au intrat pe teritoriul regiunii separatiste în urma unor provocări, căzând în capcana Moscovei, potrivit unor experți independenți ruși, ceea ce a declanșat intervenția militară a Rusiei, sub pretextul „impunerii păcii”, care a condus la recunoașterea independenței Osetiei de Sud, precum și a celeilalte regiuni separatiste georgiene Abhazia de către Federația Rusă [5]. În contextul evenimentelor din zona estică a Ucrainei, merită să se acorde atenție factorului social, care determină vectorii și interesele politicii externe ale unui stat, în cazul dat al Ucrainei. Populația ucraineană, în special cea din zonele sud-estice ale țării rămâne a fi sceptică cu referire la integrarea Ucrainei în UE. Astfel, conform sondajului efectuat de către grupul „Reiting”, populația orașelor Dnepr (49%), Zaporojie (35%), Harikov (32%), Mariupoli (24%), Severodonetsk (23%) s-au pronunțat pentru aderarea Ucrainei la UE. Adepți ai integrării Ucrainei în UE sunt în Lvov (86%), Ivano-Frankovsk (85%) și Ujgorod (82%). Pentru integrarea în spațiul Euroasiatic populația ucraineană s-a pronunțat în Mariupol (37%), Odessa (29%), Harikov (27%). Cel mai mic procentaj (2%) cu referire la aderarea Ucrainei la proiectul euroasiatic a fost obținut în zona vestică a țării [10]. Spre deosebire de situația din zonele sud-estice ale Ucrainei din 2016, actualmente, marea majoritate a populației se pronunță pentru integrarea Ucrainei

în UE. Un alt factor care ar putea avea un impact asupra securității regionale, inclusiv asupra securității Republicii Moldova, poate fi considerată stabilitatea/instabilitatea regiunii Odessa. În ultimii ani 2016-2017 Odessa a devenit un oraș în care se observă creșterea criminalității și a numărului organizațiilor extremiste care au ieșit de sub controlul Kievului [9].

În perioada Rusiei țariste, Odessa ocupa locul 5 în imperiu privind gradul de criminalitate care se reducea la infracțiuni cum ar fi furturile. Actualmente, Odessa iese de sub controlul organelor de drept ale Ucrainei. Astfel, conform datelor statistice, în 2015, criminalitatea în regiunea Odessa a crescut cu 21%, față de anul 2014, iar în anul 2016 - cu 45%. Infracțiunile deosebit de grave au crescut de la 355 la 717 anual, iar infracțiunile grave - de la 4397 la 6295. De asemenea, în perioada respectivă, se observă creșterea cu 76,0% a cazurilor de omor, cât și dublarea cazurilor de viol. În opinia lui V. Serdiuk, șeful Departamentului Național de Poliție, situația în Odessa în ultimii ani a devenit critică. Cauzele creșterii criminalității în Odessa sunt: stagnarea economică, diminuarea veniturilor populației, pierderea locurilor de muncă, instabilitatea politică și socială, răspândirea ilegală a armamentului din zona estică a Ucrainei, revenirea combatanților la baștină, care în lipsa unui serviciu, se implică în activități criminale. Un alt factor care a contribuit la creșterea criminalității în Odessa a fost adoptarea și aprobarea de către Rada Supremă a Ucrainei la data de 26 noiembrie 2015 (a intrat în vigoare la data de 24 decembrie 2015) a legii nr. 838-VIII privind introducerea modificărilor în Codul Penal al Ucrainei cu referire la ordinea și termenul de detenție a deținuților. Această lege a fost denumită legea lui Savcenko, conform căreia o zi de detenție se echivala cu 2 zile lucrătoare, fapt care a dus la diminuarea termenului de detenție în pușcării a deținuților. Deși, așa numita lege a lui Savcenko a fost abrogată la data de 21 iunie 2017 [2;6], mulți deținuți deja au fost eliberați, iar în prezent aceștia își continuă activitățile ilegale. Nu mai puțin impact asupra situației din Odessa o are și reforma Ministerului de Interne al Ucrainei care a dus la înlocuirea cadrelor profesionale cu personal necalificat/neprofesioniști. Un alt aspect care diminuează securitatea Odessei este lupta de interese a politicienilor Poroșenko, Kolomoiskii, Timoșenko pentru deținerea influenței în zonă, în special este lupta pentru a deține monopol asupra celor patru porturi, a vămii, a pieței „sedimoi kilometr”, puncte care aduc venit și prin care are loc efectuarea celor mai mari infracțiuni. Un alt aspect care vizează securitatea Odessei, inclusiv și securitatea regională este polarizarea orașului. Prezența „sectorului de dreapta - pravii sektor” și a forțelor filoruse duc la destabilizarea situației, la creșterea criminalității [8].

Un alt factor care ar putea duce la destabilizarea situației în Odessa este aspectul multiethnic al populației. Astfel, conform recensământului general al populației, efectuat în 2001, în zona Odessa locuiesc peste 133 de etnii: ucrainenii - 1542,3 mii (62, 8%); rușii - 508 mii (20, 7%); bulgarii - 150, 7 mii (6,1%); moldovenii - 123, 8 mii (5%); găgăuzii - 27, 6 mii (1, 1%); evreii - 13,4 mii (0, 6%); belorușii - 12,8 mii (0,5%); armenii - 7,4 mii (0,3%); romii - 4,0 mii (0,2%); polonezii - 3, 2 mii (0,1%); nemții - 2,9 mii (0, 1%); georgienii - 2, 8 mii (0,1%); azerii - 2, 7 mii (0,1%); tătarii - 2, 6 mii (0,1%); grecii - 2,1 mii (0,1%); albanezii - 1,9 mii (0,1); arabi - 1, 3 mii (0,1%); alte etnii - 45, 6 mii (1, 9%) [11]. O amenințare directă la adresa securității Republicii Moldova este și Regiunea care pretinde a se constitui ca stat suveran și independent constituie teritoriul Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru, care ocupă o suprafață de 3,7 mii km², ceea ce reprezintă 11% din teritoriul Republicii, cu o populație de 730 mii din cei 4380 mii locuitori ai țării, adică 16,7% din totalul populației. Vom menționa de la bun început că, nu există nici un fel de premise pentru autodeterminarea politică a acestui teritoriu. În primul rând, în această regiune după cum ne demonstrează datele statistice locuiesc: populația băștinașă, moldovenii, care constituie 38,5%, 29,5% - ucrainenii, 25,3% - rușii, 1,6% - bulgarii, 4,6% - alte naționalități [10]. Moldova, s-a transformat într-un adevărat focar de conflicte.

Din anul 1995 Rusia, pentru a-și menține prezența militară în Moldova, a luat calea transformării contingentului redus de trupe ruse în Transnistria în forțe de menținere a păcii. Intenția Federației Ruse de a transforma ex-Armata a 14a în forță de pacificare nu este nouă. Rusia a făcut propuneri Moldovei în acest sens încă în timpul conflictului armat din vara anului 1992. La 22 noiembrie 1995 problema transformării contingentului redus de trupe ruse din Transnistria în forțe de menținere a păcii a fost discutată în cadrul Comisiei Unificate de Control (CUC). Formațiunile militare ale Federației Ruse, dislocate în raioanele de est ale Republicii Moldova, includ unitățile și subunitățile fostei armate a 14-a, care din 1997 a început să fie denumită Grupul operativ al trupelor ruse (GOTR). Această transformare este explicată de Federația Rusă prin diminuarea considerabilă a prezenței militare în regiune și prin noile misiuni pacificatoare îndeplinite de trupele sale. Însă, explicația mai aproape de adevăr a acestor metamorfoze ar fi următoarea:

1. Utilizarea în continuare a sintagmei Armata a 14-a devenise prea incomodă pentru Moscova din motive că aceasta era asociată cu implicarea directă a Rusiei în conflictul militar de partea separatiștilor.

2. Schimbarea denumirii oferea posibilitatea de a sustrage atenția de la nedorința Rusiei de a îndeplini în continuare prevederile Acordului din 1992. Cu privire la principiile reglementării conflictului din regiunea Transnistreană a Republicii Moldova în conformitate cu care unitățile militare din regiune nu puteau fi utilizate în operațiunea de menținere a păcii.

3. În 1997 expira termenul de trei ani, determinat pentru retragerea completă de pe teritoriul Republicii Moldova a trupelor ruse, prin renumitul Acord semnat în 1994 și Federația Rusă era nevoită să creeze impresia că, chiar și dacă intrarea în vigoare a acordului în cauză fusese blocată de Duma rusească, totuși Rusia acționează, în măsura posibilităților obiective, în conformitate cu spiritul acestui acord. În realitate, nici un fel de noi misiuni pentru trupele ruse n-au apărut și nici un fel de diminuare considerabilă a prezenței militare n-a avut loc. Către sfârșitul anului 1997 în Federația Rusă fusese retrase numai 377 vagoane cu tehnică și echipament militar din cele circa 10000 determinate înainte de semnarea acordului din 1994. În acești trei ani de pe teritoriul Republicii Moldova fusese retrasă numai tehnică de geniu, de transmisiuni, de luptă radioelectronică și echipament logistic, dar nu fusese retrase nici un tanc, nici o mașină blindată de luptă, nici o piesă de artilerie, sistemă antitanc sau antiaeriană, nici un vagon cu muniții, etc. Această tendință nu s-a schimbat nici în continuare. În anul 1998 de pe teritoriul Republicii Moldova n-au fost retrase nici un vagon cu echipament sau tehnică militară ale GOTR, în 1999 au fost retrase 122 vagoane cu automobile, tehnică de geniu și echipament de reparație, în 2000 din nou numai 40 vagoane cu automobile și echipament logistic. (Astfel, până în prezent de pe teritoriul Republicii Moldova a fost retras echipament militar în volum ce nu depășește 5 la sută din volumul declarat spre evacuare în 1994).

Din punct de vedere militar, abrogarea denumirii Armata a 14-a părea să fie logică dat fiind faptul că mai multe unități care au făcut parte din această structură către anul 1992 se aflau pe teritoriul Ucrainei și au trecut sub jurisdicția acesteia, două unități militare (din Parcani și Dubăsari) au trecut sub jurisdicția Tiraspolului, iar unitățile aflate în Tiraspol reprezentau în esență o divizie de infanterie cu câteva unități de întărire. În prezent, structura Grupului operativ a rămas practic similară cu cea a diviziei 59-a de infanterie motorizată și include o brigadă de infanterie (formată în baza celor 3 regimente de infanterie din divizia 59-a), un regiment de tancuri, un regiment de artilerie, un regiment de rachete antiaeriene, un divizion de artilerie antitanc, un batalion de recunoaștere, un battalion de transmisiuni, subunități de asigurare, depozite, etc. Înzestrarea trupelor ruse, pe parcursul a 6 ani, de asemenea, a rămas fără schimbări esențiale: 117 tancuri T64 în 2000 în comparație cu 120 în 1994, 130 mașini blindate de luptă în comparație cu 160 în 1994, 128 piese de artilerie în comparație cu 128 în 1994 și 180 în 1992. (Să amintim că diferența dintre cantitatea armamentului rus în 1992, 1994 și 2000 se explică destul de simplu prin faptul transmiterii armamentului și tehnicii militare formațiunilor militare ale RMN). Cea mai stupefiantă concluzie, la care ajung analiștii militari în urma evaluării în timp a prezenței militare ruse pe teritoriul Republicii Moldova, este că potențialul total al forțelor militare de malul stâng al Nistrului a rămas practic același care a fost în 1992. Unitățile militare din categoria celor de rezervă în Armata a 14-a s-au transformat în unități militare semi-desfășurate. Forțe Armate ale RMN, diminuarea efectivului forțelor ruse a fost însoțită de creșterea efectivului militar al RMN în aceeași proporție, ofițerii și subofițerii din trupele ruse trec cu serviciul militar în unitățile militare transnistrene, iar armamentul și tehnica militară sunt pur și simplu transmise la înzestrarea celor din urmă. În asemenea mod, pe malul stâng al Nistrului a fost păstrat un potențial militar cu mult superior celui existent pe malul drept. Compararea potențialului a două forțe militare nu se bazează, în exclusivitate, pe cantitatea categoriilor de armament și tehnică militară dar, în primul rând, pe potențialul lor de luptă. Astfel, cantitatea unor sisteme de armament, cum ar fi de exemplu cele de artilerie, poate fi comparabilă, însă în cazul când o parte din aceste sisteme nu au muniții sau sunt într-o stare tehnică care nu mai permite folosirea lor, atunci la evaluarea potențialului militar real această categorie poate fi omisă în totalitate. De asemenea, să nu uităm că depozitele de la Colbasna sunt practic divizate în două, o parte aparținând Tiraspolului. În același timp către anul 1992 pe malul drept n-au existat stocuri importante de muniții iar condițiile de finanțare și activitate a Armatei Naționale a Republicii Moldova de la momentul creării acesteia și până în prezent permit să estimăm că rezervele de muniții sau diminuat considerabil iar procurări n-au avut loc. Faptul că armata încearcă să vândă unele categorii de armament și tehnica din dotare este o mărturie tangențială că aceste categorii nu au o influență decisivă asupra

potențialului militar. Astfel, modificările organizatorice din 1997, efectuând câteva schimbări în structura unităților militare ruse, n-au diminuat potențialul militar rus din regiune, înscriindu-se perfect în logica Cursului strategic al Federației Ruse cu statele-membre ale CSI, aprobat de B.Elțin la 14 septembrie 1995, și care a declarat Comunitatea Statelor Independente drept zonă a intereselor vitale ale Federației Ruse și a oficializat implementarea mecanismului de păstrare a prezenței militare ruse în statele CSI pe principii și forme de baze militare. Acordul cu privire la principiile reglementării politice a conflictului transnistrean, semnat în iulie 1992, determina că unitățile militare ale Armatei a 14-a nu puteau fi folosite pentru îndeplinirea misiunilor de menținere a păcii, dat fiind faptul implicării active a acesteia în conflictul militar, precum și prin faptul că circa 50% din ofițeri și circa 80% din subofițerii acestor unități sunt semi-localnici și, de-facto, cetățeni ai RMN. În asemenea mod Moscova a impus aplicarea principiului neutralității și imparțialității trupelor de menținere a păcii în varianta de elaborare proprie. În noua formulă, după reorganizarea armatei a 14-a în GOTR, îndeplinirea misiunilor de menținere a păcii, deja nu mai este pusă pe seama unităților militare aduse în regiune din adâncurile Rusiei, dar pe seama trupelor locale. În realitate, însăși acceptarea de către Republica Moldova a forțelor militare ruse în calitate de forțe de menținere a păcii a fost cea mai mare greșeală de ordin politic care a condiționat blocarea întregului proces de soluționare a conflictului și este o profanare a însăși principiilor unui asemenea proces. De altfel, întreaga operațiune de menținere a păcii este, în realitate, o operațiune de conservare a conflictului și protejare a regimului separatist și a procesului de consolidare a acestuia [2].

Rusia a încercat să motiveze propunerea sa de a acorda funcții pacificatoare trupelor din ex-Armata a 14a prin dificultățile de ordin financiar cu care se confruntă în asigurarea cu mijloace a trupelor de menținere a păcii. În realitate, propunerea rusă a constituit o dovadă în plus a faptului că Moscova nu are intenții de a respecta Acordul de retragere a trupelor ruse, acord semnat cu Moldova în octombrie 1994, iar „transferul funcției de menținere a păcii a Armatei a 14-a va perpetua prezența acesteia în Moldova”. În opinia unor observatori propunerea rusă urmărea și un alt scop. Conform prevederilor Tratatului cu privire la armamentele convenționale în Europa, Federația Rusă se obliga să distrugă sau să retragă de pe teritoriul Republicii Moldova 5 tipuri de armament convențional (tancuri, vehicule blindate, piese de artilerie, elicoptere de luptă și avioane de atac). În cazul în care Republica Moldova ar accepta propunerea rusă, întreg armamentul, sau o parte din el, ar trece în dotarea forțelor de menținere a păcii”, fapt care ar însemna scoaterea lui de sub incidența Tratatului FACE și prin urmare Rusia, în acest caz nu va putea fi acuzată de nerespectarea Tratatului menționat. Rusia ca succesor al Uniunii Sovietice, nu s-a împăcat și nu se împacă cu diminuarea rolului său în spațiul fostei URSS. Ea a fost cointeresată în stoparea tendințelor centrifuge și diminuării influenței sale în acest teritoriu.

În componența Forțele Armate ale așa zisei RMN se află: unități și subunități de infanterie, artilerie, tancuri, apărare antiaeriană, transmisiuni, aviație, speciale, de asigurare și altele din cadrul Ministerului Apărării; trupele de interne în cadrul Ministerului Afacerilor Interne; trupele de grăniceri în cadrul Ministerului Securității de Stat; trupele de cazaci; statele majore și formațiuni de miliție populară; statele majore și formațiuni ale apărării civile. Efectivul formațiunilor militare din componența Ministerului apărării, trupelor de interne și trupelor de grăniceri la sfârșitul anului 2000 atingea cifra de 7.200 de militari, dintre care circa 3000 sunt dislocați în zona de securitate. Trupele de cazaci (circa 3000 pers) și miliția populară (circa 3000 pers) sunt considerate unități de rezervă activă. În caz de pericol militar este preconizată creșterea efectivelor până la circa 25.000 persoane. În prezent formațiunile militare ale a.z. RMN sunt structurate în conformitate cu doctrina militară proprie care prevede menținerea unităților cu efectiv redus, dar capabile să-și tripleze efectivul în caz de necesitate. Astfel, fiecare brigadă de infanterie include subunități de comandament, pază și asigurare desfășurate (care asigură activitatea cotidiană a unității), precum și câte un batalion desfășurat de infanterie (care asigură instruirea recruților și formarea permanentă a rezervei militare). În caz de pericol militar, se prevede desfășurarea unităților până la statele de război. Astfel, evaluând situația din Ucraina, am putea evidenția următoarele repercursiuni ale crizei ruso-ucrainene asupra securității Republicii Moldova:

Deși proiectul „Novorossia” poate fi considerat un subiect epuizat datorită contramăsurilor luate de către Occident ca reacție la acțiunile Federației Ruse în Ucraina, nu este exclus că acest proiect să fie reactivat de către Rusia, iar formațiunile militare ruse, dislocate în raioanele de est ale Republicii Moldova, ar putea susține dezvoltarea acestuia.

Prezența armamentului în zona estică a Ucrainei, condiționează crearea de rețele criminale, inclusiv pe teritoriul Republicii Moldova, implicate în comercializarea ilegală a armamentului.

Embargoul impus Republicii Moldova în septembrie 2013 la exportul vinurilor este de natură politică, pentru descurajarea integrării europene, și afectează securitatea economică a Republicii Moldova.

BIBLIOGRAFIE

1. Albu N. Influența crizei din Ucraina asupra securității Republicii Moldova. Revista Militară nr. 2(14), 2015.
2. Aspectul militar în soluționarea conflictului din zona de est a Republicii Moldova. Institutul de Politici Publice. Chișinău, 2001.
3. Ciurea C. Criza din Ucraina și impactul ei asupra sistemului de securitate al Republicii Moldova. Asociația pentru Politică Externă.
4. Petro Poroșenko: Proiectul gazoductului Nord Stream 2 exprimă doar interesele geopolitice ale Rusiei. <http://www.mediafax.ro/externe/petro-porosenko-proiectul-gazoductului-nord-stream-2-exprima-doar-interesele-geopolitice-ale-rusiei-17223350>
5. SUA și NATO, în alertă, după escaladarea tensiunilor între Rusia și Ucraina în Donbas. https://deschide.md/ro/stiri/externe/82945/SUA-%C5%9Fi-NATO-%C3%AEn-alert%C4%83-dup%C4%83-escaladarea-tensiunilor-%C3%AEntre-Rusia-%C5%9Fi-Ucraina-%C3%AEn-Donbas.htm?fbclid=IwAR2608RmIFe5NM8WmUHvZKOrCREJAiia4_DrHRZ_vgSjZvJR-KUcdf1QUE4k
6. Верховная рада Украины отменила «закон Савченко», сокращавший сроки уголовникам. <http://www.mk.ru/social/2017/05/18/verkhovnaya-rada-ukrainy-otmenila-zakon-savchenko-sokrashhavshiy-sroki-ugolovnikam.html>
7. Донбас в огне. Путеводитель по зоне конфликта. Львов: Прометей, 2017, с. 29-30
8. Оганджанов И. Беспредел у моря: как Одесса превратилась в криминальную столицу Украины. <https://russian.rt.com/article/311089-bespredel-u-morya-kak-odessa-prevratilas-v-ukrainy>
9. «Правый сектор» и криминал делят Одессу на сферы влияния. <https://vz.ru/world/2015/3/5/732919.html>
10. Рада и «закон Савченко»: отмена ошибки? <https://ru.krymr.com/a/28499518.html>
10. Феномен Новороссии по-прежнему присутствует в политическом поле Украины. <http://rebels-herald.ru/fenomen-novorossii-po-prezhnemu-prisutstvuet-v-politicheskom-pole-ukrainy/>
11. Численность и состав населения Одесской области по итогам Всеукраинской переписи населения 2001 года. Государственный комитет статистики Украины. <http://2001.ukrcensus.gov.ua/rus/results/general/nationality/odesa/>